

קונטרס

דֵּי לְשִׁנְאָה

יעורר את כלל נשמות ישראל שיתאחדו יחד
באחדות אחת, ויעזבו את השנאת חנם
ביניהם, ועל-ידי-זה הקדוש-ברוך-הוא
יגאלנו גאלת עולם.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבונו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי

תכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁפָל הַצָּרוֹת שְׁעַם
יִשְׂרָאֵל סוֹבְלִים, הֵם רַק מַחֲמַת שְׁנָאָה
שְׁאֶחָד שׁוֹנֵא אֶת זוּלְתוֹ עַל לֹא דָבָר, כִּי אִם
הִיוּ חֲדָלִים מֵהַשְׁנָאָה, שְׁלֹא לְשׁוֹנֵא אֶת
הַזּוּלְת, מִזְמַן הָיוּ נִגְאָלִים. וְכָל הַגְּלוֹת
הָאֲרָכָה וְהַמְּרָה הַזֹּאת שְׁאֵנוּ סוֹבְלִים, אֵינָה
אֶלֶּא מַחֲמַת הַשְׁנָאָה שְׁאֶחָד שׁוֹנֵא לְזוּלְתוֹ,
וְאֶפְלוּ שְׁאוֹמְרֵי בְּפֹה מָלֵא שְׁאֵינוּ שׁוֹנֵא —
הַכֹּל שְׁקֵר, כִּי בְּלִב אֶחָד שׁוֹנֵא אֶת חֲבֵרוֹ,
וְזוֹ הַמְּדָה הַכִּי מִגְּנָה שֵׁשׁ, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן.
וְלִכֵּן אֲשֶׁרֵי הַמְּבַטֵּל מֵעֲצָמוֹ אֶת הַשְׁנָאָה,
שְׁאֵינוּ שׁוֹנֵא שׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם, שְׁאֵז חֶלֶק
הַמְּשִׁיחַ שְׁלוֹ כְּבֹר יִהְיֶה בַעוּלָם.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשל)

קונטרס
די לשנאָה

.א

לא לשנא את עצמו

בני ובנותי היקרים! הגיע הזמן שפתחילו להמשיך על עצמכם את אור הקדוש-ברוך-הוא, כי ברגע שאדם מכניס בעצמו את האור האלקי, אזי מתחיל לאהב את עצמו ואת מעשיו; כי כל הירידות, הנפילות וההשלקות שאדם נשלך ונופל באיזה בור, וכן כל כשלונות האדם, הכל בא משנאה עצמית, שאדם שונא את עצמו, וזה הורס לו את כל החיים — בין בגשמי ובין ברוחני. כי ברגע שאדם שונא את עצמו, הוא מאבד את בטחונו העצמי לגמרי, ונכנס בדכאון וביאוש, ונדמה לו כאלו זהו סוף העולם, וכבר לא אכפת לו כלום. ובאמת הכל דמיון גדול, כי הקדוש-ברוך-הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין

ובתוך כל עלמין, וכל מה שאתם רואים: דומם, צומח,
 חי, מדבר, הכל אלקות ואלקות זה הכל, הקדוש-ברוך-
 הוא מחיה ומנהיה ומקים את כל הבריאה בלה, ומה
 שנעלמות מאתנו ידיעות אלו, זהו רק מחמת מעשינו
 הרעים, שחטאנו, עוינו ופשענו נגדו יתברך, ועל-ידי-
 זה נכנסה בנו שנאה שאנו שונאים את עצמנו; כי מהו
 יאוש, שאדם מתיאש מחייו, ואומר שאינו שוה לשום
 דבר? בגשמיות — אינו רוצה לעבד ולפרנס את אשתו
 וילדיו, אינו רוצה לעשות מאומה, שוכב במטה כפגר,
 וברוחניות — אינו רוצה להניח תפלין, להתפלל
 בבית-הכנסת, לשמר שבת, אשר כל זה בא מחמת
 שמתיאש מחייו, ומדוע מתיאש? כי שונא את עצמו.
 וככל שתשמעו את זאת, בני ובנותי היקרים, שהשנאה
 העצמית שאדם שונא את עצמו, הורסת את חייו, יראה
 כמוזר בעיניכם, אבל זו המציאות ועבדה קיימת; אשר
 יאוש נובע משנאה עצמית, שאינו יכול לסבל את
 עצמו, וחושב שהוא פשולון בחיים. אשר באמת הכל
 בא מחמת חסרון אמונה; כי פשאדם מכניס בעצמו את
 האמונה ומאמין בהקדוש-ברוך-הוא, שהוא יתברך
 מחיה את העולם, כמו שכתוב (נחמיה ט, ו): "ואתה מחיה
 את כלם", על-ידי-זה משתנה כל הסתכלותו על העולם
 הזה, והוא מתבונן כבר על כל העולם הזה באפן אחר
 לגמרי, כי תכף פשאדם מכניס בעצמו שהקדוש-ברוך-

די לשנאה

קמג

הוא מנהיג את העולם — זו כבר כל גאָלטו. וכמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ז'): עקר הגלות מחמת חסרון אמונה; כי פשיש לאדם אמונה בהקדוש-ברוך-הוא, שהוא יתברך ברא ובורא את כל העולם כלו, ומחיה ומקים אותו בכל רגע, אזי אין שיכת גלות כלל, כי עקר הגלות מחמת שאדם נעתק לגמרי ממנו יתברך. כי זאת עליכם לדעת, בני ובנותי היקרים, שנשמת יהודי אף פעם לא הלכה בגלות, בגלות הלכו רק הגופים, אבל הנשמה היא חלק אלוה ממעל, וכל אשר אנו סובלים סבל נורא אלפים שנה בגלות, זהו רק מחמת ששכחנו מהקדוש-ברוך-הוא, ועדין אנו צריכים רחמים רבים, רחמים עליונים, רחמים עצומים, שנזכה להזכיר עצמנו ממנו יתברך. כמה שעות ביום עוברות עלינו, בהן אנו שוכחים לגמרי מהבורא יתברך שמו. אנו זקוקים לרחמים רבים, שדקה אחת ביום נזכה לחשב — "מי ברא אלה?" כמו שאומר הנביא (ישעיה מ, כו): "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה"; האם אנו נושאים עינינו לשמים לראות ולהתבונן בשמש, בירח ובכוכבים, בארץ — בימים ובנהרות, באילנות ובבריות וכו' וכו' — האם אנו שואלים את עצמנו רגע אחד ביום — מי ברא את כל הבריאה הזו?! עובר עלינו יום ועוד יום, ולא שמנו לב מי מחיה אותנו, עובר שבוע, חדש ואפלו שנה, ואנו

שׁוֹכְחִים לְגַמְרֵי מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וּבַעֲבוּר זֶה בָּאוּת עָלֵינוּ כָּל הַצָּרוֹת הַנוֹרְאוֹת. אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שְׁבַת קִיט:): לֹא חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם, אֲלָא בְשָׁבִיל שְׁפִסְקוּ מִמָּנָה אַנְשֵׁי אַמְנָה; יְרוּשָׁלַיִם בִּירַת יִשְׂרָאֵל, שְׁשֵׁם הָיָה בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, שָׁם הָאִיר אוֹרוֹ יִתְבַרַךְ בְּגִלּוּי רַב מְאֹד, כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ קִבֵּל חַיּוֹת מִבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, אַף-עַל-פִּי-כֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים: לֹא חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם אֲלָא בַעֲבוּר שְׁפִסְקוּ וְהַפְסִיקוּ לְדַבֵּר מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מִהַכֵּל מְדַבְּרִים, אֲבָל לֹא מִהַבוֹרָא יִתְבַרַךְ שְׁמוֹ. בַעֲבוּר זֶה סוֹבְלִים סְבָל כָּל-כָּף גָּדוֹל; כִּי אִם אָדָם הָיָה מְדַבֵּר תָּמִיד מִהַמְקוֹם בְּרוּךְ הוּא, הָיָה נִגְאָל מְכָל צָרוֹתָיו. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ וַנִּתְחִיל לְהַחֲדִיר אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹךְ חַיֵּינוּ, נִתְחִיל לְהַתְּבוּנָן מִי בָרָא אוֹתָנוּ?! מִי בָרָא אֶת הַבְּרִיאָה?! וְנִגִיעַ אֶל הַמְּסַקְנָה, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחִיָּה וּמְהִיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמַח, חַי, מְדַבֵּר, הֵם לְבוּשׁ לְגַבֵּי הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. וְכָכָל שְׁנַכְנֵים בַּעֲצָמֵנוּ יְדִיעָה זוֹ, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵיג אוֹתָנוּ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, כֵּן נִזְכָּה לְהִגָּאֵל מְכָל צָרוֹתֵינוּ. כִּיצַד? עַל-יְדֵי שְׁנִתְחִיל לְאַהֵב אֶת עַצְמָנוּ. כִּי אִם אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא בְּתוֹכוֹ, "מִי הוֹלֵךְ בִּי? מִי מִתְנוּעֵעַ בִּי? מִי מְסַתְּפֵל דְרָכֵי? מִי שׁוֹמֵעַ בְּתוֹכִי? מִי מְדַבֵּר בִּי?" הַכֵּל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזֵי

די לשנאה

קמה

הָיָה אוֹהֵב אֶת עֲצָמוֹ, וּבְרָגַע שְׂאוֹהֵב אֶת עֲצָמוֹ, אוֹהֵב אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּבְרָגַע שְׂאוֹהֵב אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִגָּאֵל מִכָּל צְרוּתָיו; כִּי כָּל הַיְסוּרִים וְהַסְּבָל שְׂעוּבָרִים עַל הָאָדָם, וַיֵּשׁ לוֹ קִשְׁיוֹת עָלָיו יִתְבַּרֵךְ, כְּאֵלוֹ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה לְנַקֵּם בּוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, זֶה טְעוֹת חַמּוּדָה, כִּי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַיֶּה אֶת כָּל הַבְּרִיאָה, וּמְחַיֶּה אֶתְכֶם, וּבְרָגַע שְׂיוֹצִיא מִכֶּם אֶת הַחַיּוֹת תִּשְׁאַרוּ כְּלֹא כְּלוּם. לְזֹאת, לָמָּה לָכֶם לִשְׁנֹא אֶת עֲצָמְכֶם?! לָמָּה לָכֶם לְהַכְנִס בְּעֵצָבוֹת וּבְדַכְאוֹן וּבְמִרְרוֹת?! הַאִינְכֶם שְׂמִים עַל לֵב, שְׂבִזָּה שְׂאַתֶּם שׁוֹנְאִים אֶת עֲצָמְכֶם, עוֹבְרִים עָלֵיכֶם כָּל הַצְּרוֹת וְהַיְסוּרִים שְׂאַתֶּם סוֹבְלִים. כִּי אִם הָיִיתֶם אוֹהֵבִים אֶת עֲצָמְכֶם, לֹא הָיִיתֶם מְגַבִּיִּים יָדַיִם בְּיָאוּשׁ, וְלֹא הָיִיתֶם נוֹפְלִים בְּמָרָה שְׂחוּרָה, אֲדַרְבָּה! הָיִיתֶם זְרִיזִים מְאֹד, וְעוֹזְרִים לְעֲצָמְכֶם וְלִזְוִילָת. לְזֹאת, בְּנִי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְהַחֲדִיר בְּעֲצָמְכֶם אֲמוּנָה פְּשוּטָה בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הַרְגִּילוּ עֲצָמְכֶם לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, כְּאִשֶּׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוֹ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, אֲשֶׁר זֶה בְּנִין הָאֲמוּנָה, בְּנִין הָאֲהָבָה, בְּזֶה שְׂתַדְבְּרוּ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְתִבְקְשׁוּ מִמֶּנּוּ כָּל צְרֻכְכֶם בְּשִׁפְתַיִם הָאִם שְׂלָכֶם, בְּזֶה יִבְנֶה בְּטַחְוֹנְכֶם הָעֲצָמִי, וְתִתְחִילוּ לְהַרְגִּישׁ שְׂאַתֶּם גַּם-כֵּן שְׂוִים, וְאִז תִּאֲהָבוּ אֶת עֲצָמְכֶם, תִּדְעוּ שְׂאַתֶּם יְקָרִים מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבַּרֵךְ, וְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אֶתְכֶם וְרוֹצֵה שְׂתִּשְׁוּבוּ אֵלָיו. וְכִמוֹ שְׂכַתוּב

בזהר (שמות ה:): אם בני-אדם היו יודעים, את האהבה שהקדוש-ברוך-הוא אוהבם, היו שואגים ככפיר לרדף אחריו; והיו רצים אליו כאיל הרץ לשתות מים; מאין נובע, שאדם מתרחק ממנו יתברך, עד שנדמה לו שהגיע קצו, ואינו שוה מאומה, וממנו לא יצא כלום, וחושב: "הלא אני יודע את אשר עויתי, חטאתי ופשעתי נגדו יתברך, ואילו ענשים קשים מחכים לי, ואני חש את הסבל שלי עתה", הכל בא מהשנאה שאדם שונא את עצמו, עד שנדמה לו שהקדוש-ברוך-הוא הולך עמו במדת הדין, אשר באמת הקדוש-ברוך-הוא אב הרחמן ואוהב את כל בר ישראל בני בחיריו. לזאת, בני ובנותי היקרים! ברגע שתחזירו בעצמכם אמונה פשוטה בו יתברך, תתחילו לאהב את עצמכם, ואז תבנה תדמיתכם בעיניכם, ותראו שאתם עדין לא הכי גרועים ולא הכי לא-יצלחים; באשר רואים בני-אדם, שכל-כף התיאשו מחייהם, ואינם רוצים להאמין, שמהם יכול לצאת משהו, בפרט כשאדם חטא ונכשל בכל-כף הרבה חטאים ועוונות, אכל טרפות ונבלות, חלל שבת, פגם בברית ובשאר אסורי עריות, רחמנא לצלן, זה מכניס בו שנאה עצמית, ששונא את עצמו, ואז שונא את הקדוש-ברוך-הוא; פי ברגע שיאהב את עצמו — יאהב את הבורא יתברך שמו, פי מי אני? רק חיות מהקדוש-ברוך-הוא, כל התהוותי זה הקדוש-

די לשנאה

קמז

ברוך-הוא, אני חי עמו יתברך וכו'. לזאת, בני ובנותי היקרים! הפסיקו לשנא את עצמכם, ואז תזכו לשוב בתשובה אליו יתברך. וזה אשר אמר הנביא: היסוד הוא אמונה; כמאמרם ז"ל (מפאת כד.): בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר (חבקוק ב, ד): "וצדיק באמונתו יחיה". חבקוק הנביא נולד בזכות תפלתו של אלישע. שהרי אלישע הנביא החדיר בעם ישראל אמונה, וכשבאה אליו האשה קשת רוח — השונמית, ובקשה ברכה על ילדים, ברכה: "כעת חיה את הובקת בן", ונתקימה הברכה. אומר הזיהר בהקדמה (דף ז): מי היה הילד הזה שנולד מברכתו של אלישע? חבקוק הנביא. בעבור זה אומרים חכמינו הקדושים, שבא חבקוק והעמידן על אחת: "וצדיק באמונתו יחיה"; הינו שכל ענין חבקוק הנביא היה להחדיר אמונה בעם ישראל, אם יש באדם עדין ספק במציאות הבורא, בא חבקוק ואמר: אני נולדתי בזכות האמונה של אמי, שהיתה לה אמונה בדברי הצדיק אלישע. ואומרים חכמינו הקדושים (במגלה כז.), שכל מה שאלישע פעל בזה העולם היה רק בזכות התפלה שהתפלל תמיד לפניו יתברך (עין לקוטי מוה"ר, חלק א', סימן סו); כי בזה שאדם מתפלל להקדוש-ברוך-הוא, בזה נבנית לו האמונה; כי מהי תפלה? אדם מעמיד עצמו במקום שאין שם בני-אדם, ומדבר אל הקדוש-ברוך-הוא בשפת האם

שְׁלוֹ, וּמִבְקָשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ כָּל אֲשֶׁר צָרִיךְ, זֶה בּוֹנֵה לוֹ
 אֶת הָאֱמוּנָה, וּכְכֹל שְׂאֵדָם יוֹתֵר חֲזָק בְּעִבּוּדָה הַקְדוּשָׁה
 הַזֶּה לְדַבֵּר אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, יוֹתֵר נְבִינִית אֶצְלוֹ
 הָאֱמוּנָה, וּכְכֹל שְׁנִבְנִית אֱמוּנָתוֹ, אוֹהֵב יוֹתֵר אוֹתוֹ
 יִתְבַּרְךָ, וּכְכֹל שְׂאוֹהֵב יוֹתֵר אוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, אוֹהֵב יוֹתֵר אֶת
 עֲצֻמוֹ, כִּי הֵא בְּהָא תְּלִיא, אִם אָדָם אוֹהֵב אֶת הַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא — יֵאֵהֵב אֶת עֲצֻמוֹ, וְאִם אוֹהֵב אֶת עֲצֻמוֹ
 — יֵאֵהֵב אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלִהְפֹּךְ, רַחֲמָנָא לְצֻלָּן,
 אִם אָדָם שׁוֹנֵא אֶת עֲצֻמוֹ — יִשְׁנֵא אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, רַחֲמָנָא לְצֻלָּן, וְאִם שׁוֹנֵא אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 רַחֲמָנָא לִישׁוֹבָן, יִשְׁנֵא אֶת עֲצֻמוֹ. וְזֶה אֲשֶׁר רוֹאִים
 בְּמִצִּיאוֹת, שֵׁשִׁשָּׁנִים אֲנָשִׁים מְמַרְמְרִים, שְׁכַל-כֶּף מְמַרְרִים
 אֶת חַיֵּי עֲצָמָם עַל לֹא דְבָר, רַק מַחֲמַת שְׁחוּשְׁבִים כְּאֵלוֹ
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵינוֹ צָרִיךְ אוֹתָם. וּבִבְאֻמַּת זֶה הַטָּעוֹת
 הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר. לְזֹאת, בְּנִי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! תְּפַסְּיֵקוּ
 לְשֵׁנֵא אֶת עֲצָמָכֶם, וְתִתְחִילוּ לְאַהֵב אֶתְכֶם, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 תִּשׁוּבוּ בְּתִשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבַּרְךָ. וְהִנֵּה חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
 אוֹמְרִים (שׁוֹחֵר טוֹב, תְּהִלִּים ז'): בְּאֵ חֲבִיקוּק כֶּף עָשָׂה לוֹ צוּרֵת
 עָגָה בְּאַרְץ, וְאָמַר: אֵינִי זֶה מְכָאן, שְׁנֵאֲמַר (חֲבִיקוּק ב, א):
 "עַל מִשְׁמֵרְתִּי אֶעֱמֹדָה וְאֶתִּיצְבָּה עַל מְצוֹר"; מֵהוּ "עַל
 מְצוֹר" — שֶׁהָצַר לוֹ צוּרָה. אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא:
 אֲנִי מְחַזֵּר עַל כָּל מִי שֶׁשָּׁבַר קְרִדּוּמוֹ יָבֹא אֶצְלִי. הִתְחִיל
 צוּרֵחַ (שָׁם א, ב), "עַד אָנָה הָיִיתָ שׁוֹעֵתִי וְלֹא תִשְׁמַע",

די לשנאה

קמט

ענהו הקדוש-ברוך-הוא ואמר: בן תורה אתה ולא עם הארץ, כתב לך בלוח אחד אל"ף-בי"ת, ואחר-כך תאמר: "הודיעני הקץ". כשיגיע הקץ, אני גואלכם, כששמע חבקוק, נפל על פניו, והיה מתחנן ואומר לפני הקדוש-ברוך-הוא: רבוננו של עולם, אל תדון אותי מזיד אלא שוגג, שנאמר: "תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות"; מה פרוש מדרש זה? אלא שאל חבקוק הנביא, עד מתי תהיה אריכות הגלות?! עד מתי אצעק ולא ישמעוני?! אמר לו הקדוש-ברוך-הוא, שיטל לוח, ויכתב אל"ף-בי"ת, ואז ידע מתי הקץ, וכשיגיע הקץ — אני גואלכם; הינו פי בדרך כלל אנו רואים שאין לבני-אדם דבורים לדבר אליו יתברך, אשר זה בא משנאה עצמית, והיא סימן ששונאים אותו יתברך; כי הנה רואים שבני-אדם מדברים שטיות והבלים שעות על גבי שעות, וכשבא לדבר אליו יתברך, נסתם פיו, ואינו לו מה לדבר, אשר זהו שקר, וזו הגלות הגדולה ביותר, כי כמו שמדברים ומשוחחים עם חבר טוב, ובפרט כשאוהבים את החבר, אפשר לדבר עמו שעות רבות, שיחות רבות, מדוע אם-כן אדם לא ידבר אליו יתברך כמו שמדבר עם חברו? אין זאת אלא מחמת שאין לאדם אמונה, שהקדוש-ברוך-הוא נמצא פה איתנו, כי אם היה יודע שהוא יתברך שוקד על שפתיו, ושומע כל דבור ודבור שמדבר, כי מלא כל הארץ

כבודו, הִיָּה מְדַבֵּר תָּמִיד אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ (לקויטי־מוֹתֵרִין, חֵלֶק א', סימן סב), אֲלֵא אָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹנֵא אוֹתוֹ, וְאִז שׁוֹנֵא אֶת עֲצָמוֹ, וְנוֹפֵל בִּיאוּשׁ, עַד שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁאִינוֹ שׁוֹה מְאוּמָה. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְחֻבְקוּק: תִּרְשֵׁם בְּלוּחַ אֶל־ף-בֵּי"ת, וּבְזֶה תָּבִיא אֶת הַגְּאֻלָּה. וְזוֹ הָעֲצָה שֶׁנִּתְּנוּ הַבוֹרָא, שֶׁיִּדְבֹר בְּדֶרֶךְ אֶל־ף-בֵּי"ת, עַל-פִּי סֵדֶר הָאוֹתִיּוֹת, וְאִז יִמָּצֵא דְבוּרִים לְבִקְשׁ וּלְהַתְחַנֵּן עֲלֵיהֶם לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִגָּאֵל מִכָּל צָרוֹתָיו. וּכְגוֹן, בָּאוֹת א' — אָמוּנָה, וַיִּבְקֹשׁ מֵאִתּוֹ יִתְבַּרֵּךְ שִׁיתֵן לוֹ אָמוּנָה בְּרָה וּמְזַכֶּכֶת. וְכֵן א' — אֶהְבֵּה, יִבְקֹשׁ אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שִׁיתֵן לוֹ אֶהְבֵּה, לְאֶהֱבֵ אוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ וְאֶת כָּל הַבְּרִיּוֹת. א' — אָמֵת, שִׁיזְכֶּה לְאָמֵת לְאֵמֶתָה, שֶׁהִיא — שֶׁהוּא יִתְבַּרֵּךְ אוֹהֵבוֹ וְחַפֵּץ בוֹ. וְכֵן יִמְשִׁיף הַלְאָה. אוֹת ב' — בְּטָחוֹן, יִבְקֹשׁ שִׁיזְכֶּה לְבִטָּחַ רַק בוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לֹא יַעֲזֹבֵנוּ אִפְלוּ בְּמִצְבִּים הַקָּשִׁים בְּיוֹתֵר, וְאִף שֶׁנִּדְמָה לוֹ כִּי בֹא קִצּוֹ, לֹא יִגְבִּיֵה יָדַיִם וְלֹא יִבְרַח, אֲלֵא "עַל מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמוּדָה" — תִּשְׁמַר אֶת הַבְּרִית לֹא לְפָגְמוֹ בְּהוֹצָאת זֶרַע לְבִטְלָה, אוֹ בְּשֶׁאֵר עֲרִיּוֹת, רַחֲמָנָא לְצֻלָּן. וְכֵן ג' — גְּאוּה, לְבִטֹל אֶת הַיְשׁוּת וְהַגְּאוּת, וְכֵן הַלְאָה וְכֵן הַלְאָה תִּתְפַּלֵּל עַל כָּל סֵדֶר הָאֶל־ף-בֵּי"ת, שֶׁאֵר נוֹשָׂאִים וּמַדּוֹת, בְּרָכוֹת וּרְצוֹנוֹת, עֲצוֹת וְהַנְּהָגוֹת, שֶׁיִּבְקֹשׁ עֲלֵיהֶם עַל-פִּי סֵדֶר הָאֶל־ף-בֵּי"ת. וְזֶה יִבִּיאוּ אֶל כָּל טוֹב, אֶל הַגְּאֻלָּה.

וּאִם אָדָם הוֹלֵךְ בְּאִפְנֵי הַזֶּה, יֵשׁ לוֹ דְבוּרִים אֵין סֵפֶר. וּבִכֵּן, כְּשֶׁבֵּא חֲבִקוּק וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ לִידַע הַקֵּץ, עָנָהוּ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: לֵךְ כָּתֹב בְּלוּחַ אֶל־ף-בֵּי"ת, הֵינּוּ אֲשֶׁר הֵיא עֵקֶר הָעֵצָה לְקָרֵב אֶת הַקֵּץ, וּלְהַגְאֵל מִכָּל הַצָּרוֹת — לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ כָּל צָרְכֵינוּ. אִךְ עֵקֶר צָרָתוֹ שֶׁל אָדָם, שְׁנַכְנַס בִּיאוֹשׁ וּבִדְכָאוֹן, וְחָשׁ שְׂאִינוֹ שׁוֹהַ כְּלוּם, אֲשֶׁר, לְמַעֲשֵׂה, אֵין זֶה נְכוּן כָּלֵל וְעֵקֶר; כִּי כָּל יְהוּדֵי וִיהוּדֵי יָכוֹל לְהַגִּיעַ לְמַדְרָגוֹת הַגְּבוּהוֹת בְּיוֹתֵר, אִם רַק יִקַּח עֲצָמוֹ בִּידָיו, וַיָּשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וַיִּתְחִיל לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְאֶפְלוֹ שְׁבַתְחֻלָּה יִדְמָה לוֹ, שְׂאִין צָרִיכִים אוֹתוֹ, אִם יִהְיֶה עֲקֻשָׁן גָּדוֹל לֹא לְעֹזֵב אֶת מְקַצֵּת מְקוֹמוֹ, אֲזַי יִתְגַּלֶּה לוֹ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֲצָמוֹ, וַיִּתְחִיל לְאַהֲבֵ אֶת עֲצָמוֹ, וַיִּרְאֶה שֶׁהוּא גַם-כֵּן שׁוֹהַ לְמַשְׁהוֹ, וַיִּבְנֶה לוֹ אֶת בְּטָחוֹנוֹ הָעֲצָמִי, וַיִּתְחִיל לְאַהֲבֵ אוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, וַיִּרְאֶה שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְמַלֵּא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב כָּל עֲלָמִין וּבְתוֹךְ כָּל עֲלָמִין; אֲשֶׁרֵי הָאָדָם הַזּוֹכֶה לְהַגִּיעַ אֶל מַדְרָגָה זוֹ!

ב.

לא לשנא את זולתו

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כִּי הַשְּׁנָאָה שְׂאָדָם שׁוֹנֵא אֶת זולתו, הֵיא הַמַּחְלָה הַגְּדוּלָה בְּיוֹתֵר,

ואין עוד מחלה בעולם גדולה יותר מזו, כי בזה שאדם שונא את זולתו, בזה מראה שאינו שפוי בדעתו, כי מי שיש לו אמונה ברוחה ומזככת, ויודע שהקדוש-ברוך-הוא מנהיג את כל העולם, וכל הבריאה היא חלק אלוה ממעל, מה שיך לו לשנא בני-אדם! ומאין בא דבר כזה ששונאם? זה רק מחמת חסרון אמונה, שאינו מאמין בו יתברך. ומי הכניס דבר זה בעולם, שתהיה שנאה בין הבריות? אמות העולם, שלא רצו לקבל את התורה. כי כך אומרים חכמינו הקדושים (עין פסיקתא רבתי דרב כהנא, פרשה כא, סימן ג'): הקדוש-ברוך-הוא הלא קדם מתן תורה לכל האמות ושאלם: הרוצים אתם לקבל את התורה? וכל אמה שאלה: מה כתוב בה? וכשגלה להם הקדוש-ברוך-הוא את החסרון והמדה הרעה הנמצאת בהם, שהיא אסורה וכתובה בתורה, סרבו לקבלה. וכיון שבא לעם ישראל, לא שאלו מה כתוב בה, אלא קפצו ואמרו 'נעשה ונשמע', וקבלוה באהבה. וכן אומרים חכמינו הקדושים (שבת פט.): למה נקרא שמו סיני? שמשם ירדה שנאה לאמות העולם על ישראל; האמות שונאים לישראל, ולא יועיל שום דבר, וכך אמר רבי שמעון בר יוחאי (ספרי בהעלותך ט, י): הלאכה בידוע שעשו שונא ליעקב, אין יכולים לשנות את טבע הגוי, גוי טמא אינו יכול לסבל יהודי טהור, ושונא אותו בתכלית השנאה, רוצה למחקו מעל פני האדמה,

אבל הקדוש-ברוך-הוא אוהב אותנו ושומר עלינו. ובכן, הגויים הכניסו שנאה בין ישראל, כיון שהתערבו בהם, "ויתערבו בגויים וילמדו מעשיהם" (תהלים קו, לה), ומזה נכנסה שנאה בקרב ישראל ששונאים זה את זה, ועל-ידי-זה בא עלינו החרבן והגלות הארצה והמרה הזו, אשר אנו סובלים אלפים שנות גלות — הכל מפני שנאת חנם. כי כך אומרים חכמינו הקדושים (יומא ט:): מקדש שני חרב — מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עברות: עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים. כי בזה שיהודי שונא יהודי שני, זה חמור יותר משנכשל בעבודה זרה, משנפל בגלוי עריות, ומאשר שופך דמים; עד כדי כך החמירו חכמינו הקדושים על שנאת חנם. אוי לאותה בוששה וחרפה, שיהודי ישנא יהודי אחר. ומאין בא שיהודי שונא יהודי אחר? כי יש לו גיד של גוי, דם של גוי, כי יהודי קדוש וטהור, יהודי המאמין בהקדוש-ברוך-הוא, לא ישנא אף יהודי, מי מסית ומדיח? גוי. אשר בעוונותינו הרבים התערבו בין נשמות ישראל ערב-רב. אנו כבר אלפים שנה בגלות, מפזרים בין אמות העולם, מי יודע אם לא התבוללו במשך הדורות, והתחתנו עם גויים וגויות, רחמנא לצלן. והיכן הסימן לידע שזהו יהודי טהור? אם אינו מסית ומדיח נגד זולתו, בסימן שהוא יהודי קדוש

וטהור, יהודי מאמין בו יתברך, הוא כלי להמשיך את השכינה בעולם, אבל אם אנו רואים אדם שאינו חדל להסית מדי יום ביומו, מדי שעה בשעתו אחד נגד זולתו, תדעו לכם, שזה איננו יהודי אלא גוי. אף שעתה מתחזה כרב וחכם, כמנהיג וכיהודי טוב, אבל אם יוצאות תחת ידו הסתות נגד נשמות ישראל, תדעו לכם שאיננו מזרע ישראל. ובפרטיות פשרואים גם שהוא קל וריק ופוחז, ומחבר עצמו אל רשעים ארורים, סימן שהוא שליח הסמ"ך-מ"ם לקרר את נשמות ישראל מהאמונה הטהורה והצרוכה לנו מדור דור. ומכל שכן וכל שכן פשרואים אדם, שברב עזותו וחצפתו מדבר פתוח נגד הקדוש-ברוך-הוא, בלי בושה כלל ועקר, מדבר נגד כל הקדוש לעם ישראל, מסית נגד יהודים שומרי תורה ומצוות, תדעו לכם, בני ובנותי היקרים, שאיננו יהודי, זהו גוי, ומה אתם רוצים ממנו?! באשר הגויים תמיד הסיתו נגד עם ישראל. על-כן כל ההסתה שמסיתים כל-כף נגד יהודים, נגד שומרי תורה ומצוות, אלו הם ערב-רב, כי יהודי המאמין בו יתברך, לא יסית נגד יהודים אחרים, ואם כן מסית, בסימן שאיננו יהודי. בעבור זה אנו סובלים את הגלות המרה והארפה הזו, שקמים עזי פנים, הקוראים לעצמם מנהיגי ישראל, ומתחזים כרבנים ומנהיגים, ומדברים נגד הקדוש-ברוך-הוא ונגד הדת, אשר אינם מנהיגים כלל וכלל,

די לשנאה

קנה

ואפלו אלו המתחזים ליראים ולחכמים ולרבנים, הם כמרים בעלמא, אשר הכמר תמיד הסית נגד עם ישראל. לזאת, בני ובנותי היקרים! ראו להפסיק לשנא זה את זה, והשתדלו לאהב את זולתכם בכל מחיר, הבה ונעקר מאתנו את שנאת חנם על לא דבר, אף אחד אינו מכרח להחזיק כמוכם, תוציאו את השקר הזה מקדקדכם, אזי תאהבו את כלם, אין כדבר הזה שיכולים לכפות את דעתו על זולתו. אם תחדירו את זאת בעצמכם, בני ובנותי היקרים, על-ידי-זה תאהבו את כל בר ישראל, עלינו רק להחדיר בעם ישראל את הקדוש-ברוך-הוא, שכלנו נשוב בתשובה אליו יתברך. יש רק דרך אחת, דרך הקדוש-ברוך-הוא, דרך התורה והמצוות, על-ידי שנקים מצוותיו יתברך, זה יאחד אותנו. כל הרשעות הנקראת גזענות — זוהי הגלות, שעדין נמצאים בינינו גזענים שאינם יכולים לסבל את זולתם, מחמת שלא נולד מאותו מוצא כמהם, היש רשעות יותר מזו? אשר זוהי כל הגלות. באו, בני ובנותי היקרים, נחדל מהשנאה הזו, הבה נשחרר עצמנו מעל היצר, מהסתת הסמ"ך-מ"ם וגנדיא דליה, באו נאהב את כל יהודי, נחדיר אמונה פשוטה בכל בר ישראל, ועל-ידי-זה נפסיק לשנא את זולתנו, ונאהב את כלם, וכמו שאמרו (אבות דרבי נתן, פרק טז): שנאת הבריות כיצד? מלמד שלא יאמר אדם, אהב את

החכמים ושנא את התלמידים, אהב את התלמידים
 ושנא את עמי הארץ, אלא אהב את כלם; כך הגדירו
 חכמינו הקדושים מה נקראת אהבת הבריות, שאוהבים
 את החכמים ואת התלמידים ואת עמי הארץ, את כל
 יהודי צריכים לאהב, כי הוא חלק אלוה ממעל, ואם
 אוהבים את הבריות, סימן שאנו אוהבים את הקדוש-
 ברוך-הוא, ואם אנו אוהבים את הקדוש-ברוך-הוא,
 סימן שאנו אוהבים את עצמנו, ואם אוהבים את
 עצמנו, סימן שאנו אוהבים את אחרים וחוזר חלילה,
 ולהפך — אם אנו שונאים יהודי, בסימן שאנו שונאים
 אותו ותברך, ובסימן שאנו שונאים את עצמנו, וזו
 הגלות הגדולה ביותר. לזאת, בני ובנותי היקרים,
 תפסיקו לשנא את זולתכם. וכך אומרים חכמינו
 הקדושים (סנהדרין כו:): מה נקרא שונא? כל שלא דבר
 עמו שלשה ימים באיבה [מחמת שנאה], אף לא נחשדו
 ישראל על כך; כל-כך חמור בעיני חכמינו הקדושים
 השנאה שאחד שונא זולתו, עד שאומרים שלא יתכן
 שקים כדבר הזה שלא דבר יהודי עם זולתו שלשה
 ימים יעיד עליו שקר. ואם נתבונן נראה, שהקלפה הזו
 של שנאת הבריות ששונאים את הזולת, כל-כך חדורה
 בנו, עד שאין יכולים לדבר עם זולתנו מחמת שנאה,
 אזי פלא שישנה גלות?! הפלא שאנו סובלים סבל
 כל-כך גדול?! שבכל יום ויום נפטרים אנשים

די לשנאה

קנז

מהמחלה הממארת של סרטן, רחמנא לצלן, הכל בא מחמת שנאת חנם, ששונאים את זולתנו, ותכף-ומיד כששונאים מישהו, מתחילים לדבר עליו לשון-הרע, רכילות וליצנות, עד שאומרים חכמינו הקדושים (ערכין טו:): כָּל הַמְסַפֵּר לְשׁוֹן-הָרַע, אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: אֵין אֲנִי וְהוּא יְכוּלִים לְדוֹר בְּעוֹלָם. הַשְּׂמַעְתֶּם לְשׁוֹן כְּזוֹ?! אִם אָדָם מְדַבֵּר רַע עַל זוּלָתוֹ, אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: אֵינִי יְכוּל לְהִיּוֹת אִתָּךְ בַּיַּחַד, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹזְבוֹ. וְכִשְׁהוּא יִתְבַּרֵךְ עוֹזֵב אֶת הָאָדָם, הָאָדָם נוֹפֵל בְּדַכְאוֹן וּבַעֲצָבוֹת, בְּמִרְרוֹת וּבְדַכְאוֹן; כִּי אִם אָדָם הָיָה מִחֲזִיק בּוֹ יִתְבַּרֵךְ וְדְבוּק בּוֹ, לֹא הָיָה נוֹפֵל אֶף פַּעַם, כִּי אֵין עוֹד תַּעֲנוּג מֵאֲשֶׁר לְהִרְגִישׁוֹ יִתְבַּרֵךְ, שְׁנַמְצָא פֶה אִתְּנוּ. וְכִשְׁאָדָם מְדַבֵּר עַל זוּלָתוֹ, בְּסִימָן שְׂרָחוֹק הוּא מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, אַחֲרַת לֹא הָיָה שׁוֹנֵא יִשְׂרָאֵל, "דִּי לְשִׁנְאָה". חֲדָלוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי לְשִׁנְאָה אֶת זוּלְתְּכֶם, וְדַעוּ לְכֶם, כָּל זְמַן שֶׁאַתֶּם שׁוֹנְאִים אֶת הַזּוּלָת, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לֹא יִקְבַּל עֲבוֹדַתְכֶם, לֹא יִתְּכֵן שְׂאָדָם יִלְמַד תּוֹרָה וַיִּקְיֵם מִצְוֹת וַיִּשְׁנֵא אֶת זוּלָתוֹ, אֵין זֶה הוֹלֵךְ בַּד בְּבַד. כִּי יְהוּדֵי הָעוֹסֵק בְּלַמּוּד תּוֹרָה, יֵרָא שְׂמִים, הוּא אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת, וּמְקַרְבֵּן אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, כִּי רַק אֵל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְקַרְבִּים אֶת הַבְּרִיּוֹת, לֹא אֵל שִׁטָּתוֹ וּמְפִלְגָתוֹ, חֲבוּרָתוֹ וְקְבוּצָתוֹ; כִּי אִם יֵשׁ לוֹ אֵינְטֵרֶס אִישִׁי, סִימָן שֶׁהַכֹּל שָׁקֵר. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים!

ראו להשלים בינכם, ותעקרו את השנאת חנם הנמצאת
ביניכם, ועל-ידי-זה תגאלו גאלת עולם.

ג.

לא לשנא את אשתו

בני ובנותי היקרים! אין עוד מתנה חשובה ויקרה יותר, שהקדוש-ברוך-הוא נותן לנו, והיא — הזיווג. לאיש נותן אשה, ולאשה נותן את האיש, הבעל והאשה זו המתנה הכי יפה שהקדוש-ברוך-הוא נותן. ועקר המתנה, כדי שיזכו לחיות בצותא באהבה. על הבעל והאשה לראות לבנות בית על-פי התורה, לקיים מצות טהרת המשפחה, ועל-ידי-זה ביתם יהא בנוי על יסוד חזק. מדוע רואים, שהבעל שונא את אשתו ולהפך? מחמת שאינם שומרים על טהרה, ונכשלים, רחמנא לצלן, בעון נדה, אשר בעון זה גורמים כל מיני מחלות, צרות ויסורים, עניות ודחקות, כל מיני שנאת חנם. ואמר רבנו ז"ל (ספר המדות, אות מפלת, סימן ה'): בעון שנאת חנם, מריבה רבה ואשתו מפלת נפלים; בזה שהבעל שונא את אשתו או האשה שונאת את בעלה, מזה בא שמפלת, או שאינה נפקדת בזרע של קימא; לזאת, בני ובנותי היקרים, מאחר שעזרכם הקדוש-ברוך-הוא והתחנתם, בסימן שאתם נשמה אחת

די לשנאה

קנט

בשמים. כי כף כתוב בזהר (לד-לך פה:) קדם ירידתם לזה העולם הבעל והאשה היו נשמה אחת, כיון שיירדו לזה העולם, נתפצלו, הבעל נולד לזוג הורים אחד והאשה לזוג הורים אחר. ועד שנזדווגים ביחד ומתחתנים, אין יודעים מי הם, ברגע שזכו ומצאו זה את זה, והתחתנו, שבו להיות אחד. וזה סימן לידע אם מאמינים בהקדוש-ברוך-הוא אם לאו — אם יש שלום-בית, אם אהבים זה את זה; כי כף אומרים חכמינו הקדושים (סוטה יז): איש ואשה זכו — שכינה ביניהם, לא זכו — אש ואש אוכלתן, כי אצל האיש יש י, ואצל האשה ה', שזהו שם הוי"ה ברוך הוא, חכמה ובינה, אבא ואמא, אם יש אהבה בין האיש לאשה ולהפך, מזה נולד ו"ה, שזה סוד זעיר ונוקביה, נולדים בן ובת, ואם יש אהבה יותר גדולה, הקדוש-ברוך-הוא נותן להם הרבה בנים ובנות, ומשפיע עליהם שפע. לזאת, בני ובנותי היקרים, תפסיקו לריב, הגיע הזמן שיהיה שלום-בית ביניכם, תהיה אהבה והבנה הדדית ביניכם. למה אנו עדים לכך, אשר בכל יום מתגרשים בני זוג, בר מינן, צרת ישראל, מתפרקות משפחות בעבור שטיות והבלים, נשברים בתים, נהרסים ילדים וכו' וכו'. כי כשנשבר הבית — אמללים הילדים. לזאת, בני ובנותי היקרים! אם אתם אהבים את ילדיכם, אל תתגרשו, ותפסיקו לשנא זה את זה, ותשתדלו שתהיה

ביניכם אהבה גדולה, כי כף אומרים חכמינו הקדושים
 (יבמות סב:): האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר
 מגופו, עליו הפתוב אומר: וידעת כי שלום אהלך; על
 הבעל והאשה לאהב זה את זה, לעזר זה לזה,
 ועל-ידי-זה נולדים ילדים בריאים בשכלם ובנפשם.
 לזאת, בני ובנותי היקרים! תמסרו את נפשכם על
 שלום-בית, כי בזה תלוי כל בנין הבית. ואומרים
 חכמינו הקדושים (תנא דבי אליהו רבה, פרק ט'): איזוהי אשה
 כשרה? כל שעושה רצון בעלה; כאשר תעשה האשה
 רצון בעלה, הבעל יעשה רצונה; כי זה דו סטרי, כאשר
 ישנה הבנה הדדית ביניהם — יצליחו בכל אשר יפנו.
 על-כן חדלו מהשנאה והקנאה ביניכם, תמסרו נפשכם
 לסייע זה לזה, כי כף אומרים חכמינו הקדושים (ירושלמי
 ברכות, פרק ט'): אי אפשר לאיש בלא אשה, ואי אפשר
 לאשה בלא איש, ואי אפשר לשניהם בלא שכינה. כיצד
 זוכים לשלום-בית? רק אם מכניסים את הקדוש-ברוך-
 הוא בתוך הבית, הינו שתמיד מדברים רק ממנו יתברך,
 אין ביניהם אי הבנות, מריבות, קללות, גבול פה,
 הגבהת ידים, רחמנא לצלן, אשר בזה מגרשים את
 השכינה מהבית; אם תחדירו בתוכם את הקדוש-
 ברוך-הוא, אזי תראו איזה שלום-בית יהיה לכם, איזה
 נחת תהא מנת חלקכם, באיזה גן-עדן תחיו! ממש כמו
 בשמים; כי כאשר ישנה אהבה בין בני הזוג, נולדים

ילדים בריאים, והעֶשֶׂר והאֶשֶׁר שׁוֹכְנִים בְּבֵית תְּדִיר, אֲךָ
 אִם יֵשׁ, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, בִּינֵיהֶם אִיזוּ מְרִיבָה וְשִׁנְאָה, זֶה
 אֲשֶׁר גֹּרֵם לְכָל הַצָּרוֹת בְּבֵית. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (בְּכָא מְצִיעָא נֹט): אוֹקִירוּ לְנַשְׂיֵיכוּ כִּי הֵיכִי
 דִּתְתַעְתְּרוּ; מִי לֹא רוֹצֶה פְּרֻנְסָה וְעִשְׂרוֹת? ! מְדוּעַ
 אִם-כֵּן יֵשׁ עֲנִיּוֹת, חוֹבוֹת וְצָרוֹת? מִפְּנֵי שְׂאִין מְכַבְּדִים
 זֶה אֶת זֶה, וְלִכְל אֶחָד יֵשׁ טְעֵנוֹת כְּנֶגֶד זולתוֹ, אֲשֶׁר זֶה
 יִסוּד הַהֶרֶס. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְמִסֵּר
 נַפְשְׁכֶם, שְׂיִהְיֶה בִּינֵיכֶם שְׁלוֹם-בֵּית וְתִאֲהָבוּ זֶה אֶת זֶה,
 וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יַעֲזְרְכֶם בְּזָכוֹת זוֹ, שְׂיִתֵּן לָכֶם פְּרֻנְסָה
 בְּשִׁפְעַע, וְלֹא יַחֲסֵר לָכֶם כְּלוּם, וְיִשְׁפִּיעַ עֲלֵיכֶם בְּנִים
 וּבְנוֹת חַיִּים וּבְרִיאִים, וְיִתֵּן לָכֶם בְּרִיאוֹת וְחַיִּים אֲרָכִים
 לְנֶצַח; כִּי עַל-יְדֵי שְׁלוֹם-בֵּית אֲמַתִּי מְשָׁרִים אֶת הַשְּׂכִינָה
 בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וּבְמָקוֹם שֶׁהַשְּׂכִינָה מְצוּיָה, כָּל הַבְּרָכוֹת
 מְצוּיּוֹת, וְאִז כָּבֵר לֹא חָסֵר כְּלוּם. אָבֵל בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לִידַע, שְׁכָל זֶה תְּלוּי בְּשִׁנְיֶכֶם, כִּי
 עֲלֵיכֶם לְמִסֵּר אֶת נַפְשְׁכֶם, שְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם וְאַהֲבָה בִּינֵיכֶם,
 וְתִסִּירוּ אֶת הַשִּׁנְאָה מִתּוֹכְכֶם, וְתִמְסְרוּ נַפְשְׁכֶם, שְׂתִהְיֶה
 שְׂמֻחָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְתִפְסִיקוּ לְהִתְפָּרֵץ אֶחָד עַל הַשְּׂנִי,
 אֶל תַּעֲרֹכוּ בְּקוֹרוֹת זֶה עַל זֶה, רְאוּ לְאַהֲבַת הָאֶחָד אֶת
 זולתוֹ, כִּי אַתֶּם זוג מִן הַשָּׁמַיִם, וְדִיְקָא עַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה
 לָכֶם יְלָדִים מְצַלְחִים; כִּי עֵקֶר הַצְּלָחַת הַיְלָדִים כְּשֶׁהֵם
 רוֹאִים בֵּית רְגוּעַ, בֵּית מְלֵא אֲהָבָה וְשְׂמֻחָה. וְלִכֵּן, בְּנֵי

ובנותי היקרים! "די לשנאה" ביניכם, הפסיקו לשנא
 זה את זה, תכניסו את הקדוש-ברוך-הוא בתוך הבית,
 ואז תראו את הברכה שביא לכם בביתכם, ותהיו הכי
 מאשרים בחייכם. זכרו היטב פמה שנים יש לאדם
 לחיות בזה העולם, וחבל לבלות את הזמן היקר מכל
 הון במריבות ושנאות, התחילו לחיות חיים מאשרים,
 ותמשיכו את שכינת עזו יתברך בביתכם, ותתברכו מפי
 אל עליון.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!